

Shtojca (Aneksi) III

UDHËZIM PËR PLOTËSIMIN E DOKUMENTACIONIT TË TË DHËNAVE TË SIGURISË-MSDS (formulari i të dhënave të sigurisë).

Qëllimi i kësaj shtojce është të garantojë përputhshmëri dhe saktësi në përmbajtje të sejcilit nga titujt e detyrueshëm të listuar në aneksin 3, kështu që formularët e të dhënave të sigurisë, që lëshohen, do t'i mundësojnë përdoruesve profesionistë të marrin masat e nevojshme që lidhen me mbrojtjen e shëndetit dhe sigurinë në vëndin e punës si dhe mbrojtjen e mjedisit.

Informacioni, që ofrohet nga formularët e të dhënave të sigurisë, duhet të përmbushë standardet e përcaktuara mbi mbrojtjen e shëndetit dhe sigurisë së punonjësve nga rreziqet, që lidhen me agjentët kimikë në punë. Në veçanti, formulari i të dhënave të sigurisë duhet t'i japë punëdhënësit mundësinë të përcaktojë nëse në vëndin e punës është i pranishëm ndonjë agjent kimik i rrezikshëm dhe të vlerësojë çdo rrezik për shëndetin dhe sigurinë e punonjësve, që mund të shfaqet nga përdorimi i tyre.

Informacioni duhet të jetë i shkruar qartë dhe në mënyrë konçize. Formulari i të dhënave të sigurisë duhet të përgatitet nga një person kompetent, i cili duhet të marrë në konsideratë nevojat specifike të audiencës së përdoruesve për atë sa ato janë të njohura. Personat që hedhin në treg substanca dhe preparate duhet të garantojnë se personat kompetentë kanë marrë trajnimin e duhur duke përfshirë trajnimin rifreskues.

Për preparatet, që nuk klasifikohen si të rrezikshme, por për të cilat kërkohet formulari i të dhënave të sigurisë, duhet të jepet informacioni përkatës në sejcilin titull.

Në disa raste duke pasur parasysh shkallën e gjerë të vetive të substancave apo preparateve mund të jetë i nevojshëm informacioni shtesë. Nëse në disa raste del se informacioni mbi veti të caktuara është jo i rëndësishëm ose është teknikisht i pamundur të jepet, arsyet për këtë duhet të shkruhen qartë nën çdo titull. Informacioni duhet të jepet për çdo veti të rrezikshme. Nëse shkruhet se një rrezik i caktuar nuk shfaqet, duhet të diferencohet qartë ndërmjet rasteve ku për këtë nuk ka informacion me rastet kur disponohen rezultatet negative të testeve.

Jep datën e lëshimit të formularit të dhënave të sigurisë mbi faqen e parë.

Kur formulari i të dhënave të sigurisë është ripunuar, ndryshimet duhet t'i bëhen të njohura marrësit.

1. IDENTIFIKIMI I SUBSTANCAVE/PREPARATEVE DHE I KOMPANISË/ SIPËRMARRJES

1.1. Identifikimi i substancës apo preparatit

Termi i përdorur për identifikimin duhet të jetë identik me atë të dhënë në etiketë. Mund të jepen edhe mënyra të tjera në dispozicion të identifikimit.

1.2. Përdorimi i substancës/preparatit

Trego përdorimet e synuara apo të rekomanduara të substancës apo preparatit për atë që ato janë të njohura. Kur ka shumë përdorime të mundshme, është e nevojshme të listohen vetëm përdorimet më të rëndësishme ose më të përdorshme. Kjo duhet të përfshijë një përshkrim të shkurtër të asaj që bën aktualisht, psh. frenues i zjarrit, antioksidant, etj.

1.3. Identifikimi i kompanisë/sipërmarrjes

Identifiko personin përgjegjës për hedhjen në treg të substancës apo preparatit, qoftë ai prodhuesi, importuesi apo shpërndarësi. Jep adresën e plotë dhe numrin e telefonit të këtij personi.

Përveç kësaj, kur ky person nuk është rezident në vëndet antare ku substanca apo preparati hidhet në treg, jep adresën e plotë dhe numrin e telefonit të personit përgjegjës në vëndin antar, nëse është e mundur.

1.4. Telefoni i emergjencës

Përveç informacionit të mësipërm jep dhe numrin e telefonit kompanisë dhe/ose të organizmit përkatës këshillimor, për raste urgjente.

2. PËRBËRJA/INFORMACIONI MBI PËRBËRËSIT

Informacioni i dhënë duhet t'i bëjë të mundur marrësit që të identifikojë menjëherë rreziqet, që paraqesin komponentet e preparatit. Rreziqet e vetë preparatit duhet të jepen nën titullin 3.

2.1. Nuk është e nevojshme, të jepet përbërja e plotë (natyra e përbërësve dhe përqëndrimi i tyre), megjithëse një përshkrim i përgjithshëm i komponentëve dhe përqëndrimeve të tyre mund të jetë i dobishëm.

2.2. Për një preparat të klasifikuar si i rrezikshëm, duhen treguar substancat që vijojnë, së bashku me përqëndrimin e tyre ose diapazonin (shkallën nga/deri) e përqëndrimit:

- (i) substancat, që paraqesin rrezik për shëndetin apo mjedisin, nëse ato janë në përqëndrime të barabarta apo më të mëdha se ato të përcaktuara;
- (ii) dhe substancat për të cilat në Komunitet ka kufinj të ekspozimit në vëndin e punës, të cilat nuk janë të inkluduara tashmë nën pikën (i).

2.3. Për një preparat jo të klasifikuar si i rrezikshëm, duhen treguar substancat që vijojnë së bashku me përqëndrimet e tyre ose diapazonin e përqëndrimit, nëse ato janë të pranishme individualisht në përqëndrimin prej > = 1 % të peshës për preparatet jo të gazta dhe në përqëndrimin prej > = 0,2 % të vëllimit për preparatet e gazta:

- Substancat, që paraqesin rrezik për shëndetin apo mjedisin ;

- dhe substancat, për te cilat në Komunitet ka kufinj të ekspozimit në vëndin e punës.

2.4. Klasifikimi i substancave të lartpërmendura duhet të jepet, duke përfshirë gërmat e simbolit dhe frazat R, të cilat vendosen në përputhje me kërcënimin fizikokimik, shëndetsor dhe mjedisor, që ato paraqesin. Frazat R nuk është e nevojshme të shkruhen në formë të plotë këtu: referenca duhet të jepet në titullin 16, ku duhet të listohet teksti i plotë i sejcilës frazë respektive R.

2.5. Emri dhe numri EINECS (European Inventory of Existing Chemical Substances) ose ELINCS (European List of Notified Chemical Substances) i substancave të mësipërme duhet të jepet i sakte. Numri CAS (chemical abstracts service) dhe emri IUPAC (International Union of Pure and Applied Chemistry) (nëse është disponibël) mund të jenë gjithashtu të dobishëm. Për substancat të listuara me një emër xhenerik, nuk është i nevojshëm një identifikues kimik preçiz.

2.6. Nëse identiteti i disa substancave duhet mbajtur konfidencial, natyra e tyre kimike duhet përshkruar për të garantuar trajtimin në kushte të sigurta. Emri i përdorur duhet të jetë i njëjti me atë që rrjedh nga procedurat e mësipërme.

3. IDENTIFIKIMI I KËRCËNIMEVE (RREZIQEVE)

Jep këtu klasifikimin e substancës apo preparatit i cili rezulton nga aplikimi i rregullave të klasifikimit. Trego qartë dhe shkurt kërcënimet që paraqet substanca apo preparati për njeriun dhe mjedisin.

Bëj dallimin e qartë ndërmjet preparateve që janë klaisfikuar si të rrezikshëm dhe preparateve që nuk janë klasifikuar si të rrezikshëm.

Përshkruaj efektet e dëmshme fiziko-kimike, humane dhe mjedisore si dhe simptomat që lidhen me përdorimin dhe ndoshta keqpërdorimin e substancave apo preparateve, të cilat mund të parashikohen në mënyrë të logjikshme.

Mund të jetë e nevojshme të përmenden kërcënimet, si psh. ngritja si pluhur, asfiksia, ngrirja apo efekte mjedisore si psh kërcënimet për organizmat që jetojnë në tokë, etj. të cilët nuk rezultojnë në klasifikim por që mund të kontribuojnë në kërcënimin e përgjithshëm që paraqet materiali.

Informacioni i treguar mbi etiketë duhet të jepet nën piken 15.

4. MASAT E PARA

Përshkruaj masat e para.

Specifiko së pari nëse kërkohet ndërhyrje e menjëhershme mjekësore.

Informacioni mbi ndihmën e parë duhet të jetë i shkurtër dhe i lehtë për t'u kuptuar nga viktimat, ata që janë pranë tij apo që japin ndihmën e parë. Simptomat dhe efektet duhet të jenë përshkruar në mënyrë të përmbledhur shkurt. Udhëzimet duhet të tregojnë çfarë duhet bërë në vend menjëherë në rast të një aksidenti dhe nëse mund të priten efekte të mëvonshme pas ekspozimit me këtë material

Ndaje informacionin me tituj të veçantë, në përputhje me mënyrat e ndryshme të rënies në kontakt, psh inhalacion (Frymëmarrje), nëpërmjet kontaktit të lëkurës dhe syve, nëpërmjet aparatit digjestiv (goja).

Trego nëse nevojitet apo rekomandohet asistencë profesionale nga një mjek.

Për disa substanca apo preparate mund të jetë e rëndësishme të theksohet që në vëndin e punës duhet të jenë në dispozicion mjete speciale për të mundësuar trajtimin specifik dhe të menjëhershëm.

5. MASAT ANTI-ZJARR

Referoju kërkesave për luftimin e zjarrit të shkaktuar nga një substancë apo preparat, ose që shfaqen në afërsi të tyre duke treguar:

- mjetet më të përshtatëshme zjarrfikse,
- mjetet zjarrfikse që nuk duhen përdorur për arsye sigurie,
- rreziqet e veçanta të rënies në kontakt që shfaqen nga vetë substanca apo
- preparati, produktet djegëse, gazet që krijohen,
- paisje speciale të mbrojtjes për zjarrfiksesit.

6. MASAT PËR PARANDALIMIN E AKSIDENTEVE

Në vartësi të substancës apo preparatit në fjalë, mund të nevojitet informacion mbi:

- masat paraprake të mbrojtjes së personelit: eliminimin e burimeve të ndezjes së zjarrit, sigurimi i ventilimit të mjaftueshëm dhe mbrojtjes respiratore, kontrolli i ngritjes së pluhurave, parandalimi i rënies në kontakt me lëkurën dhe sytë,
- masat paraprake të mbrojtjes së mjedisit siç janë: mbajtja larg nga drenazhimet, nga ujrat sipërfaqësor dhe nëntokësor, mundësisht nevojitet të njoftohen fqinjët,
- metodat për pastrimin siç janë: ërdorimi i materialeve absorbuese (psh. rëra, tokë diatomace, lidhësa acidesh, lidhësa universal, thithes pluhurash etj.) reduktim gazesh/tymrash me ujë, holluesa.

Gjithashtu mbaj parasysh nevojën e thënieve treguese si: “mos e përdor kurrë, neutralizo me”.

Shënim

Nëse ka lidhje referohu pikave 8 dhe 13.

7. TREGTIMI DHE MAGAZINIMI

Shënim

Informacioni në këtë seksion duhet t'i referohet mbrojtjes së shëndetit, sigurisë së tij dhe të mjedisit. Ai duhet të mbështesë të punësuarin në vendosjen e procedurave të përshtatshme pune dhe të masave organizative.

7.1. Tregtimi (trajtimi)

Specifiko masa paraprake parandaluese për tregtim në kushte të sigurtë përfshirë dhe këshillimin mbi masat teknike siç psh: paketime të sigurtë, ventilim lokal dhe i përgjithshëm, masa për të parandalu gjenerimin e aerosoleve dhe të zjarrit, masa të nevojshme për mbrojtjen e mjedisit (psh. përdorim i filtrave ose pastruesve të ventilimit në dalje, përdorim në një zonë të rrethuar, masa për grumbullimin dhe eliminimin e mbeturinave etj.) dhe shumë kërkesa ose rregulla specifike që lidhen me substancën apo preparatin (psh. procedurat apo paisjet të cilat janë të ndaluara ose që rekomandohen) dhe nëse është e mundur jep një përshkrim të shkurtër.

7.2. Magazinimi (Ruajtja)

Specifiko kushtet për magazinimin e sigurtë si psh. skicën specifike për dhomat e magazinimit ose mjetet (përfshirë murret ndarrese dhe ventilimin), materialet jo kompatibël, kushtet e magazinimit (kufinj të temperaturës dhe lagështisë, dritës, gazeve inerte, etj.) paisjet specifike elektrike dhe parandalimin e elektricitetit statik.

Jep këshilla nëse është relevante mbi limitet e sasisë në kushte ruajtje. Në veçanti trego çdo kërkesë specifike si psh. tipin e materialit të përdorur në paketim/enën e ambalazhit të substancës apo preparatit.

7.3. Përdorimi(et) specifik

Për produktet përfundimtare të kompozuar për përdorime specifike, rekomandimet duhet t'i referohen përdorimeve të synuara dhe të jenë të detajuara dhe të përdorshme. Nëse është e mundur, referenca duhet të bëhet me udhëzimet specifike të bëra për atë industri ose sektor.

8. KONTROLLET E EKSPOZIMIT/MBROJTJA E PERSONELIT

8.1. Vlerat kufinj të ekspozimit (të rënies në kontakt).

Specifiko parametrat aktualë specifikë të aplikueshëm të kontrollit që përfshijnë vlerat limit të ekspozimit në punë dhe/ose vlerat limit biologjike. Jep informacion mbi procedurat e monitorimit që aktualisht janë të rekomanduara.

Për preparatet, është e dobishme të jepen vlerat për ato substanca përbërëse të cilat kërkohej të jenë të listuara në formularin e të dhënave të sigurisë në përputhje me piken 2.

8.2. Kontrollat e ekspozimit

Për qëllimet e këtij dokumenti kontrolli i ekspozimit nënkupton të tërë shkallën e masave specifike të mbrojtjes dhe parandalimit që do të merren gjatë përdorimit me qëllim që të minimizohet ekspozimi i punonjësve dhe mjedisit.

8.2.1. Kontrollat e ekspozimit në punë

Ky informacion do të merret në konsideratë nga i punëdhënësi në kryerjen e një vlerësimi për riskun ndaj shëndetit dhe sigurisë së punëtorëve për substancën apo preparatin sipas nenit 4 të Direktivës 98/24/EC, e cila kërkon skicimin e proceseve të përshtatshme të punës dhe të kontrolleve të enxhinieringut (engineering), përdorimin e paisjeve dhe materialeve adekuate, aplikimin e masave të mbrojtjes kolektive në burim dhe së fundi përdorimin e masave të mbrojtjes individuale si psh paisje të mbrojtjes personale. Prandaj jep informacion të përshtatshëm mbi këto masa me qëllim për të garantuar një vlerësim të përshtatshëm të riskut. Ky informacion duhet të jetë komplementar me atë që është dhënë tashmë në piken 7.1.

Aty ku kërkohej mbrojtje personale, specifiko në detaje se cila paisje ofron mbrojtje të përshtatshme dhe adekuate. Merr në konsideratë dhe referoju standardeve përkatëse të CEN, si:

8.2.1.1. Mbrojtja respiratore

Për gazrat e rrezikshëm, avullues apo që ngrenë pluhur, specifiko tipin e paisjeve mbrojtëse që duhen përdorur, si psh. aparat që vetëpërmban frymëmarrje, maska dhe filtra adekuatë.

8.2.1.2. Mbrojtja e duarve

Specifiko qartë tipin e dorezave që duhen veshur kur vepron me një substancë apo preparat, duke përfshirë:

- tipin e materialit,
- kohëzgjatja e përdorimit (prishjes) së materialit të dorezave, duke iu referuar sasisë dhe kohëzgjatjes së ekspozimit.

Nëse është e nevojshme trego ndonjë masë tjetër shtesë për mbrojtjen e duarve.

8.2.1.3. Mbrojtja e syve

Specifiko tipin e paisjes së nevojshme për mbrojtjen e syve si psh: syze sigurie, syze mbrojtëse, maskë fytyre.

8.2.1.4. Mbrojtja e lëkurës

Nëse është e nevojshme për të mbrojtur një pjesë tjetër të trupit përveç duarve, specifiko tipin dhe cilësinë e paisjes së nevojshme mbrojtëse, si psh përparëse, çizme (shoshone) dhe veshje të mbrojtjes totale të trupit. Nëse është e nevojshme trego ndonjë masë tjetër shtesë për mbrojtjen e lëkurës dhe masë specifike higjienike.

8.2.2. Kontrollat e ekspozimit mjedisor

Specifiko informacionin e kërkuar nga punëdhënësi për të përmbushur angazhimet e tij që parashikon legjislacioni Komunitar për mbrojtjen e mjedisit.

9. VETITË FIZIKE DHE KIMIKE

Për te mundësuar marrjen e masave të përshtatëshme të kontrollit, jep të gjithë informacionin përkatës mbi substancat apo preparatin, veçanërisht informacionin e kërkuar në titullin 9.2.

9.1. Informacion i përgjithshëm

Pamja

Trego gjëndjen fizike (e ngurtë, lëng apo gaz) dhe ngjyrën e substancës apo preparatit që hidhet në treg.

Aroma (Nuhatja)

Nëse aroma është e perceptueshme, jep një përshkrim të shkurtër të saj.

9.2. Informacion i rëndësishëm për shëndetin, sigurinë dhe mjedisin.

pH-i

Trego pH e substancës apo preparatit ashtu si hidhet në treg ose të një solucionit ujor të saj; më e pakta trego përqëndrimin.

9.3. Informacion tjetër

Trego parametra të tjerë të rëndësishëm të sigurisë si psh, aftësinë për tu përzjerë, përcjellshmërinë, pikën e shkrirjes/diapazonin e shkrirjes, grupin e gazeve, temperaturën e vetëndezjes etj.

Shënimi 1

Vetitë e mësipërme duhet të përcaktohen në përputhje me ndonjë metodë të krahasueshme me të.

Shënimi 2

Për preparatet, normalisht informacion duhet të jepet për vetitë e vetë preparatit. Megjithatë, nëse konsatohet që një kërcënim i veçantë nuk evidentohet, atëherë diferencë qartë ndërrmjet rasteve kur disponohet informacion për klasifikimin me rastin kur disponohen rezultate negative të testeve të kryera. Nëse konsiderohet e nevojshme dhënie e informacionit mbi vetitë e komponentëve të veçantë, jeni të lutur të tregoni qartë se cilave të dhëna i referoheni.

10. QËNDRUESHMËRIA DHE REAKTIVITETI

Përcakto qëndrueshmërinë e substancës apo të preparatit dhe mundësinë e shfaqjes së rreziqeve në kushte të caktuara të përdorimit dhe nëse shkarkohet në mjedis.

10.1. Kushtet që duhet shmangur

Listo ato kushte si psh temperatura, presioni, drita, shuk-u etj. që mund të shkaktojnë një reaksion të rrezikshëm, nëse është e mundur jep një përshkrim të shkurtër.

10.2. Materialet që duhen shmangur

Listo materialet si psh. uji, acidet, bazat, agjentët oksidues ose ndonjë substancë tjetër specifike e cila mund të shkaktojë një reaksion specifik dhe, nëse është e mundur, jep një përshkrim të shkurtër.

10.3. Produktet e rrezikshme që krijohen nga dekompozimi

Listo materialet e rrezikshme që prodhohen në sajsra të rrezikshme si rezultat i dekompozimit.

Shënim

Trajto veçanërisht:

- nevojën për, si dhe praninë e stabilizuesve,
- mundësinë e reaksioneve të rrezikshme ekzotermike,
- rëndësinë e sigurisë, nëse ka, të ndonjë ndryshimi në pamjen fizike të substancës apo preparatit,
- produktet e rrezikshme, që krijohen nga dekompozimi, nëse ka, ato që formohen nga rënia në kontakt me ujin,
- mundësinë për degradim në produkte të paqëndrueshme.

11. INFORMACION TOKSIKOLOGJIK

Ky seksion merret me nevojën për një përshkrim të sakte por të kompletuar dhe të kuptueshëm lehtë të efekteve të ndryshme toksikologjike (shëndetësore) të cilat shfaqen nëse përdoruesi bie në kontakt me substancën apo preparatin.

Përfshin efektet e dëmshme ndaj shëndetit nga ekspozimi ndaj substancës apo preparatit, bazuar si në eksperiencat ashtu dhe në konkluzionet nga eksperimentet shkencore. Përfshin edhe informacionin, mbi mënyrat e ndryshme të ekspozimit-rënies në kontakt (inhalimi,

marrja nga goja, kontakti me sytë dhe lëkurën) dhe përshkruan simptomat që lidhen me karakteristikat fizike, kimike dhe toksikologjike.

Përfshin efektet e njohura të menjëhershme dhe ato që shfaqen me vonesë si edhe efektet kronike nga ekspozimi afatshkurtër apo afatgjatë: psh. alergjia, narkoza, efektet kancerogjene, efektet mutagjene dhe toksiciteti riprodhues (toksicitet i zhvillimit dhe riprodhimit).

Duke marrë në konsideratë informacionin e dhënë tashmë nën titullin 2, informacioni mbi përbërjen/përbërësit, mund të jetë e nevojshme t'i referohet efekteve specifike ndaj shëndetit të përbërësve të veçantë të preparatit.

12. INFORMACION EKOLOGJIK

Pëshkruan efektet e mundëshme, sjelljen dhe përfundimin mjedisor të substancës apo preparatit në ajër, ujë apo tokë. Kur është disponibël jep të dhëna të testeve respektive (psh. LC 50 fish & lt; = 1 mg/l).

Përshkruaj karakteristikat më të rëndësishme që mund të kenë efekt mbi mjedisin që ndoshta janë në natyrën e substancës apo preparatit dhe në mënyrën e përdorimit. Informacion të të njëjtit lloj duhet të jepet për produkte të rrezikshme që shfaqen nga degradimi i substancave dhe prepareteve. Kjo mund të përfshijë si vijon:

12.1. Toksiciteti ekologjik

Ku duhet të përfshijë të dhëna respektive disponibël mbi toksicitetin ujqor, si atë akut ashtu dhe kronik për peshqit, daphnia, algat dhe organizma të tjera ujore. Për më tepër, duhen përfshirë nëse janë disponibël dhe të dhëna të toksicitetit mbi mikro dhe makroorganizmat e tokës dhe organizma të tjerë respektivë mjedisor, si zogjtë, bletët dhe bimët. Kur substanca apo preparati ka efekte frenuese (inhibitore) mbi aktivitetin e mikroorganizmave, duhet të përmendet impakti i mundshëm i trajtimit të bimëve mbi ujqrat e kullimit.

12.2. Mobiliteti (levizshmeria)

Potenciali i substancës apo i përbërësve adekuatë të preparatit (5), nëse çlirohet në mjedis, transportohet në ujqrat nëntokësore ose jashtë zonës së lejuar.

Të dhënat respektive të kërkuara mund të përfshijnë:

- shpërndarjen e njohur apo të parashikuar në mjedis,
- tensioni sipërfaqësor,
- absorbimi/desorptioni.

Për vetitë e tjera fizikokimike shih titullin 9.

12.3. Qëndrueshmëria dhe degradimi

Potenciali i substancës ose përbërësve adekuatë të një preparati (6) për të degraduar në mjedise respektivë ose nëpërmjet biodegradimit apo proceseve të tjera siç janë oksidimi ose hidroliza. Degradimi half lives (pra koha e geradimit që i duhet një substance të humbë gjysmën e aktivitetit të saj qoftë ky farmakologjik, fiziologjik apo radiologjik etj.), duhet të jepet aty ku është disponibël. Duhet përmendur gjithashtu edhe potenciali i një substance ose përbërësve adekuatë të një preparati (7) për të degraduar në ujqrat e drenimit të trajtimit të bimëve.

12.4. Potenciali bioakumulativ

Potenciali i substancës ose pëbërësve adekuatë të një preparati (8) për t'u akumuluar në botën e gjallë bimore dhe shtazore dhe për të kaluar në zinxhirin ushqimor, referoju Kow dhe BCF (bioconcentration factor), nëse janë disponibël.

12.5. Efekte të tjera dëmtuese

Nëse janë disponibël, përfshi informacionin mbi çdo efekt tjetër dëmtues mbi mjedisin, psh. potencialin e shpërbërjes së ozonit, potencialin e formimit fotokimik të ozonit dhe/ose potencialin e ngrohjes globale.

Vërejtje

Garanto që informacioni i rëndësishëm për mjedisin është dhënë në titujt e formularit të dhënave të sigurisë, veçanërisht këshillat për kontrollin e çlirimit të lëndëve, masat e çlirimit aksidental, konsiderata për transportin dhe eliminimin në pikat 6, 7, 13, 14 dhe 15.

13. KONSIDERATA PËR ELIMINIMIN

Nëse eliminimi i substancës apo preparatit (teprica apo mbeturina që rezultojnë nga përdorimi i parashikuar) paraqit një rrezik, duhet të jepet një përshkrim mbi këto mbetje dhe informacion mbi trajtimin e tyre të sigurtë.

Specifiko metodat e pershtateshme të eliminimit si të substancës dhe të preparatit dhe të çdo paketimi të kontaminuar (djegja, riciklimi, landfilling, etj.)

Shënim

Referoju çdo dispozite respektive të Komunitetit që lidhet me mbeturinat. Në mungesë të këtyre dispozitave, është e dobishme t'i bëhet e ditur përdoruesit që mund të ketë dispozita kombëtare apo rajonale që janë në fuqi.

14. INFORMACION MBI TRANSPORTIN

Jep çdo masë parandaluese specifike mbi të cilat duhet të jetë në dijeni te çdo përdoruesi ose të nevojave që duhet të përmbushen në lidhje me transportin ose brendapërbrenda apo jashtë godinave të tij.

Aty ku është aktuale, jep informacion mbi klasifikimin e transportit për sejcilën nga rregulloret modale: IMDG (detar), ADR, RID, ICAO/IATA (ajror). Kjo mund të përfshijë ndër të tjera:

- numrin e UN,
- klasën,
- emrin e saktë të dërgesës,
- grupin e paketës,
- ndotësin detar,
- informacion tjetër të aplikueshëm.

15. INFORMACION RREGULLATOR

Jep informacion shëndetsor, të sigurisë dhe mjedisit në etiketë.

Nëse substanca ose preparati që mbulohet nga ky formular i të dhënave të sigurisë është subjekt i dispozitave specifike në lidhje me mbrojtjen e njerëzve apo mjedisit atëherë këto dispozita duhen specifikuar sa më gjerësisht të jetë e mundur.

Para, përmend aty ku është e mundur, ligjet kombëtare të cilët shërbejnë për implementimin e këtyre dispozitave dhe çdo masë tjetër kombëtare që mund të jetë aktuale.

16. INFORMACIONE TË TJERA

Trego çdo informacion tjetër të cilat furnizuesi i vlerëson të jenë të rëndësishëm për shëndetin dhe sigurinë e përdoruesit dhe për mbrojtjen e mjedisit, psh:

- listën e frazave R relevante. Shkruaj tekstin e plotë të çdo R-fraze, që i referohen titujve 2 dhe 3 të formularit të të dhënave të sigurisë,
- këshillë për trajnimet,
- kufizimet e rekomanduara mbi përdorimin (psh. rekomandimet jo statutores nga furnizuesi),
- informacione të tjera (referenca të shkruara dhe/ose pikë teknike kontakti),
- burimet e të dhënave kyçe të nevojshme për plotësimin e formularit të të dhënave të sigurisë,
- për një formular të të dhënave të sigurisë së ripunuar, trego qartë informacionin, që është shtuar, hequr apo rishikuar (nëse kjo nuk është treguar diku tjetër).

Kur personi përgjegjës për hedhjen në treg të preparatit mund të demonstrojë se dhënia e informacionit në formularin e të dhënave të sigurisë për identitetin kimik të një substance, e cila ekskluzivisht është klasifikuar si:

- irrituese me përjashtim të atyre të markuara me R41 ose irrituese në kombinim me një ose më shumë veti të përmendura në shtojcën V,
- ose e rrezikshme në kombinim me një ose më shumë veti të përmendura në shtojcën V paraqesin efekte akute letale (Vdekjeprurëse), do të verë në rrezik natyrën konfidenciale të pronësisë së tij intelektuale, ai mundet t'i referohet kësaj substance ose nëpërmjet të një emri që identifikon grupet kimike funksionale më të rëndësishme, ose nëpërmjet të një emri alternativ.

Shtojca (Aneksi) IV

KLASIFIKIMI DHE SIMBOLET E IDENTIFIKIMIT TE RREZIKUT TE PMB-VE.

1. Klasifikimi efekteve toksikologjike (identifikimi rrezikut) te PMB-ve:

Klasifikimi	Toxiciteti (Helmueshmeria)	LD 50 per PMB-te (mg/kg peshe trupore per minjte)				I paklasifikuar (klasa IV)
		Shume helmues (klasa 1a) (T+)	Helmues (klasa 1b) (T)	I demshem (Klasa II) (Xn)	Irritant (klasa III) (Xi)	
SOLIDE (DL 50 ne mg/kg)	Nga goja	≤ 5	nga > 5 ne ≤ 50	nga > 50 ne ≤ 500	nga > 500	Rreziqe te parendesishme per njeriun
	Nga lekura	≤ 10	nga > 10 ne ≤ 100	nga > 100 ne ≤ 1000	nga > 1000	
LIKUIDE (DL 50 ne mg/kg)	Nga goja	≤ 25	nga > 25 ne ≤ 200	nga > 200 ne ≤ 2000	nga > 2000	
	Nga lekura	≤ 50	nga > 50 ne ≤ 400	nga > 400 ne ≤ 4000	nga > 4000	
GAZUEZ (CL 50 mg/lit.)	Me frymemarrje	≤ 0,5	nga > 0,5 ne ≤ 2	nga > 2 ne ≤ 20	nga > 20	

2. Simbolet e identifikimit te rrezikut te PMB-ve paraqiten me keto figura:

PMB-te	Klasifikimi i vjeter	Klasifikimi i ri	Simbolet
Shume helmues	Klasa 1 a	(T+)	
Helmues	Klasa 1 b	(T)	
I demshem	Klasa 2	(Xn)	
Irritant	Klasa 3	(Xi)	
I paklasifikuar	Klasa 4	---	Kujdes

- a. **Shume toksike (helmuese): Identifikohen me germen “T+”.** Jane lendet dhe preparatet qe, ne rast thithje, gellitje ose depertimi nepermjet lekures, ne sasi shume te vogel, mund te jene vdekjeprurese ose te provokojne demtime akute ose kronike;
- b. **Toksike (helmuese): Identifikohen me germen “T”.** Jane lendet dhe preparatet qe, ne rast thithje, gellitje ose depertimi nepermjet lekures, ne sasi te vogel, mund te jene vdekjeprurese ose te provokojne demtime akute ose kronike;
- c. **Te demshem: Identifikohen me germen “Xn”.** Jane lendet dhe preparatet qe, ne rast thithje, gellitje ose depertimi nepermjet lekures, mund te jene vdekjeprurese ose te provokojne demtime akute ose kronike;
- d. **Gerryes: Identifikohen me germen “C”.** Jane lendet dhe preparatet qe, ne kontakt me indet e gjalla, mund te ushtrojne mbi to nje veprim shkaterrues;
- e. **Irritant: Identifikohen me germen “Xi”.** Jane lendet dhe preparatet jo gerryes, kontakti direkt i te cileve, i zgjatur ose i perseritur me lekuren ose mukozat mund te provokojne nje reaksion skuqjeje;
- f. **Te ndjeshem: “R 42 dhe/ose R 43”.** Jane lendet dhe preparatet qe, nepermjet thithjes ose depertimit nga lekura, mund te cojne ne nje reaksion super te ndjeshem per te cilin nje ekspozim i metejshem ndaj tyre prodhon efekte karakteristike te keqia.

3. Klasifikimi bazuar ne veprimin specifik tek shendeti njerezve:

- a. **Kancerogjene:** Jane lendet dhe preparatet qe, nepermjet gelltitjes, thithjes ose depertimit nga lekura, mund te provokojne kancer ose te shtojne frekuencen ndaj tij, dhe ndahen ne:
- Kanc. Kat. 1: Identifikohen me germen "T".** Jane lendet dhe preparatet e njohura per veprim kancerogjen tek njerezit;
 - Kanc.Kat. 2: Identifikohen me germen "T".** Jane lendet dhe preparatet qe mund te konsiderohen kancerogjene tek njerezit;
 - Kanc. Kat. 3: Identifikohen me germen "Xn".** Jane lendet dhe preparatet qe konsiderohen te dyshimta per efektet e mundeshme kancerogjene tek njerezit, per te cilat gjithashtu, informacionet e disponueshme nuk jane te mjaftueshme per te proceduar ne nje vleresim te qarte;
- b. **Mutagjene:** Jane lendet dhe preparatet qe, nepermjet gelltitjes, thithjes ose depertimit nga lekura, mund te prodhojne difekte gjenetike te trashagueshme ose te shtojne frekuencen ndaj tij, dhe ndahen ne:
- Mutagjen Kat. 1: Identifikohen me germen "T".** Jane lendet dhe preparatet e njohura per veprim mutagjen tek njerezit;
 - Mutagjen Kat. 2: Identifikohen me germen "T".** Jane lendet dhe preparatet qe mund te konsiderohen me veprim mutagjen tek njerezit;
 - Mutagjen Kat. 3: Identifikohen me germen "Xn".** Jane lendet dhe preparatet qe konsiderohen te dyshimta per efektet e mundeshme mutagjene tek njerezit;
- c. **Toksike per riprodhimin:** Jane lendet dhe preparatet qe, nepermjet gelltitjes, thithjes ose depertimit nga lekura, mund te provokojne ose te bejne me frekvente efektet e demshme jo te trashagueshme tek pasardhesit ose demtime ne funksionin ose ne kapacitetin riprodhues mashkullor apo femeror, dhe ndahen ne:
- Ripr. Kat. 1: Identifikohen me germen "T".** Jane lendet dhe preparatet qe demtojne fertilitetin e njerezve si dhe me efekte toksike mbi zhvillimin e tyre;
 - Ripr. Kat. 2: Identifikohen me germen "T".** Jane lendet dhe preparatet qe mund te konsiderohen te demshem per fertilitetin e njerezve si dhe me efekte toksike mbi zhvillimin e tyre;
 - Ripr. Kat. 3: Identifikohen me germen "Xn":** Jane lendet dhe preparatet qe mund te kene efekte mbi fertilitetin e njerezve si dhe mund te prodhojne ndryshime si pasoje e efekteve te mundeshme toksike mbi zhvillimin e tyre.

4. Klasifikimi bazuar ne efektet fiziko-kimike te PMB-ve:

PMB-te	Klasifikimi	Simbolet
Shume te ndezshem	(F+)	
Lehtesisht te ndezshem	(F)	
Gerryes	(C)	
Te djegshem	(O)	
Shperthyes (Eksplozive)	(E)	

- a. **Eksplosive: Identifikohen me germen “E”.** Jane lendet dhe preparatet solide (te ngurta), te lenget, ne forme paste ose xhelatinoze qe, edhe ne mungese te veprimit te oksigjenit atmosferik, mund te provokojne nje veprim ekzotermik ne formimin e shpejte te gazrave dhe qe, ne kushte te caktuara prove, plasin me shpejtesi ose shperthejne ne kushtet e temperaturave te larta te ruajtjes;
- b. **Oksidues: Identifikohen me germen “O”.** Jane lendet dhe preparatet, qe ne kontakt me lende te tjera, vecanerisht ato te ndezeshmet, provokojne nje reaksion te forte ekzotermik;
- c. **Ekstremisht te ndezshem: Identifikohen me germen “F+”.** Jane lendet dhe preparatet solide (te ngurta) dhe te lengshme me pike ndezjeje shume te ulet (nen 0 °C) dhe pike vlumi te ulet (me te vogel se 35 °C), si dhe lendet e preparatet gazues (te gazte) qe, ne temperaturen dhe presionin e ambientit ndizen ne kontakt me ajrin;
- d. **Shume (lehtesisht) te ndezshem: Identifikohen me germen “F”.** Jane:
 - i. lendet dhe preparatet qe, ne kontakt me ajrin, ne temperaturen e ambientit dhe pa prani te burimit ndezes, mund te nxehen dhe te ndizen, ose
 - ii. lendet dhe preparatet solide qe mund te ndizen lehtesisht me ane te nje kontakti te shkurter me nje burim ndezes dhe qe vazhdojne te digjen ose te konsumohen edhe pas largimit te burimit ndezes, ose
 - iii. lendet dhe preparatet e lengshem qe kane pike ndezese shume te ulet (me te vogel se 21°C) , por qe nuk jane ekstremisht te ndezshem, ose
 - iv. lendet dhe preparatet qe, ne kontakt me ujin ose ajrin e lagesht, clirojne gaz ekstremisht te ndezshem ne sasi te rrezikshme;

- e. **Te ndezshem: "R 10"**. Jane lendet dhe preparatet e lengshem me pike te ulet ndezjeje (te barabarte ose me te madhe se 21 °C dhe te barabarte ose me te vogel se 55 °C);

5. Klasifikimi bazuar ne efektet ekotoksikologjike te PMB-ve

Te rrezikshem per ambjentin (N)

Te rrezikshem per mjedisin: Identifikohen me germen "N" dhe/ose "R 52, R 53, R 59". Jane lendet dhe preparatet qe, nese perhapen ne mjedis, paraqesin ose mund te paraqesin rreziqe te menjehereshme apo te mevoneshme per nje ose me shume perberes te tij (mjedisit).

Shtojca (Aneksi) V

FRAZAT E RREZIKUT (R- PHRASES)

1. Bazuar ne vetite fiziko-kimike te PMB-ve:

1.1. Eksplozive “E”

R1	Shperthyes kur thahet
R2	Rrezik shperthimi nga goditja, ferkimi, zjarri ose burime te tjera ndezjeje
R3	Rrezik ekstrem shperthimi nga goditja, ferkimi, zjarri ose burime te tjera ndezjeje
R4	Formon perberje metalike shperthyese shume te ndjeshme
R5	Nxehja mund te shkaktoje shperthim
R6	Shperthyes ne ose pa kontakt me ajrin
R19	Mund te formoje perokside shperthyese
R44	Rrezik shperthimi nese nxehet ne gjendje te mbyllur

1.2. Oksidues “O”

R7	Mund te shkaktoje zjarr
R8	Kontakti me lende te djegshme mund te shkaktoje zjarr
R9	Shperthyes kur perzihet me lende te ndezshme

1.3. Ekstremisht te ndezshem “F+”

R12	Jashtezakonisht i ndezshem
-----	----------------------------

1.4. Shume te ndezshem “F”

R11	Shume i ndezshem
R15	Ne kontakt me ujin çliron gaze jashtezakonisht te ndezshem
R17	I ndezshem spontanisht ne ajer

Kombinime:

R14/15	Vepron vrullshem me ujin duke çliruar gaze jashtezakonisht te djegshem
--------	--

1.5. Te ndezshem “R10”

R10	I ndezshem
-----	------------

1.6. Veprime te tjera

R7	Mund te shkaktoje zjarr
R13	Gaz i lengezuar jashtezakonisht i djegshem
R14	Vepron vrullshem me ujin
R16	Shperthyes kur bashkohet me substanca oksiduese
R18	Gjate perdorimit mund te formoje perzierje te djegshme/shperthyese te avujve me ajrin
R30	Mund te behet shume i djegshem gjate perdorimit

2. Bazuar ne toksicitetin (helmueshmerine) e PMB-ve:

2.1. Shume helmues (toksik) "T+"

R28	Shume helmues nese gelltitet
R27	Shume helmues ne kontakt me lekuren
R26	Shume helmues nese merret gjate frymemarrjes
R39	Rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme

Kombinimet:

R26/27	Shume helmues nese merret gjate frymemarrjes dhe ne kontakt me lekuren
R26/28	Shume helmues nese merret gjate frymemarrjes dhe nese gelltitet
R26/27/28	Shume helmues nese merret gjate frymemarrjes, ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
R27/28	Shume helmues ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
R39/26	Shume helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes
R39/27	Shume helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme ne kontakt me lekuren
R39/28	Shume helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese gelltitet
R39/26/27	Shume helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes dhe ne kontakt me lekuren
R39/26/28	Shume helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes dhe nese gelltitet
R39/27/28	Shume helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
R39/26/27/28	Shume helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes, ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet

2.2. Helmues (Toksik) "T"

R25	Helmues nese gelltitet
R23	Helmues nese merret gjate frymemarrjes
R24	Helmues ne kontakt me lekuren
R39	Rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme
R48	Rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate

Kombinimet:

R23/24	Helmues nese merret gjate frymemarrjes dhe ne kontakt me lekuren
R23/25	Helmues nese merret gjate frymemarrjes dhe nese gelltitet
R23/24/25	Helmues nese merret gjate frymemarrjes, ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
R24/25	Helmues ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
R39/23	Helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes
R39/24	Helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme ne kontakt me lekuren
R39/25	Helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese gelltitet

- R39/23/24** Helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes dhe ne kontakt me lekuren
- R39/23/25** Helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes dhe nese gelltitet
- R39/24/25** Helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
- R39/23/24/25** Helmues; rrezik per efekte shume serioze te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes, ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
- R48/23** Helmues; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate me ane te frymemarrjes
- R48/24** Helmues; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate ne kontakt me lekuren
- R48/25** Helmues; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate nese gelltitet
- R48/23/24** Helmues; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate me ane te frymemarrjes dhe kontaktit me lekuren
- R48/23/25** Helmues; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate me ane te frymemarrjes dhe gelltitjes
- R48/24/25** Helmues; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
- R48/23/24/25** Helmues; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate me ane te frymemarrjes, kontaktit me lekuren dhe nese gelltitet

2.3. Te demshem “Xn”

- R22** I demshem nese gelltitet
- R21** I demshem ne kontakt me lekuren
- R20** I demshem nese merret gjate frymemarrjes
- R68** Mundesi pasojash te pakthyeshme
- R48** Rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate

Kombinimet:

- R20/21** I demshem nese merret gjate frymemarrjes dhe ne kontakt me lekuren
- R20/22** I demshem nese merret gjate frymemarrjes dhe nese gelltitet
- R20/21/22** I demshem nese merret gjate frymemarrjes, ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
- R21/22** I demshem ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
- R68/20** I demshem; mundesi per efekte te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes
- R68/21** I demshem; mundesi per efekte te pakthyeshme ne kontakt me lekuren
- R68/22** I demshem; mundesi per efekte te pakthyeshme nese gelltitet
- R68/20/21** I demshem; mundesi per efekte te pakthyeshme nese merretgjate frymemarrjes dhe ne kontakt me lekuren
- R68/20/22** I demshem; mundesi per efekte te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes ose gelltitet
- R68/21/22** I demshem; mundesi per efekte te pakthyeshme ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
- R68/20/21/22** I demshem; mundesi per efekte te pakthyeshme nese merret gjate frymemarrjes, ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet

- R48/20** I demshem; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate me ane te frymemarrjes
- R48/21** I demshem; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimitte gjate ne kontakt me lekuren
- R48/22** I demshem; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate nese gelltitet
- R48/20/21** I demshem; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate me ane te frymemarrjes dhe kontaktit me lekuren
- R48/20/22** I demshem; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate me ane te frymemarrjes dhe gelltitjes
- R48/21/22** I demshem; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate ne kontakt me lekuren dhe nese gelltitet
- R48/20/21/22** I demshem; rrezik per demtime serioze te shendetit gjate ekspozimit te gjate me ane te frymemarrjes, kontaktit me lekuren dhe nese gelltitet

2.4. Geryes “C”

- R34** Shkakton djegie
- R35** Shkakton djegie te forta

2.5. Irritante “Xi”

- R36** Irritues per syte
- R41** Rrezik per demtim serioz te syve
- R37** Irritues per sistemin e frymemarrjes
- R38** Irritues per lekuren

Kombinimet:

- R36/37** Irritues per syte dhe sistemin e frymemarrjes
- R36/38** Irritues per syte dhe lekuren
- R36/37/38** Irritues per syte, sistemin e frymemarrjes dhe lekuren
- R37/38** Irritues per sistemin e frymemarrjes dhe lekuren

2.6. Te ndjeshem

- R42** Mund te shkaktoje ndjeshmeri gjate frymemarrjes
- R43** Mund te shkaktoje ndjeshmeri gjate kontaktit me lekuren

Kombinimet:

- R42/23** Mund te shkaktoje ndjeshmeri gjate frymemarrjes dhe kontaktit me lekuren

2.7. Veprime te tjera

- R29** Ne kontakt me ujin çliron gaze helmues
- R31** Ne kontakt me acidet çliron gaze helmues
- R32** Ne kontakt me acidet çliron gaze shume helmues
- R33** Rrezik per efekte te akumuluar
- R64** Mund te shkaktoje demtim te femijeve qe ushqehen me gji
- R66** Ekspozimi i perseritur mund te provokojë tharrje ose plasaritje te lekures

R67 Thithja e avujve mund te provokojë pergjumje dhe marrje mendsh (trullosje)

3. Bazuar ne veprimin specifik tek shendeti njerezve:

3.1. Kancerogjene

3.1.1. *Kategoria 1 dhe 2 "T"*

R45 Mund te shkaktojë kancer

R49 Mund te shkaktojë kancer nese merret me frymemarrje

3.1.2. *Kategoria 3 "Xn"*

R40 Mundesi per efekte kancerogjene-prova te pamjaftueshme

3.2. Mutagjene

3.2.1. *Kategoria 1 dhe 2 "T"*

R46 Mund te shkaktojë demtime gjenetike te trashegueshme

3.2.2. *Kategoria 3 "Xn"*

R68 Mundesi pasojash te pakthyeshme

3.3. Me ndikim ne riprodhimin

3.3.1. *Kategoria 1 dhe 2 "T"*

R60 Mund te demtojë fertilitetin

R61 Mund te shkaktojë demtim te fetusit

3.3.2. *Kategoria 3 "Xn"*

R62 Rrezik i mundshem per demtimin e fertilitetit

R63 Rrezik i mundshem per demtimin e fetusit

3.4. Me ndikim ne laktacionin

R64 Mund te shkaktojë demtim te femijeve, qe ushqehen me gji

4. Bazuar ne veprimin ndaj mjedisit "N":

4.1. Ne mjedisin ujqor

R50 Shume helmues per organizmat ujqore

R53 Mund te shkaktojë efekte te zgjatura negative ne mjediset ujqore

R51 Helmues per organizmat ujqore

R52 I demshem per organizmat ujqore

Kombinimet:

- R50/53** Shume helmues per organizmat ujore, mund te shkaktoje efekte te zgjatura negative ne mjediset ujore
- R51/53** Helmues per organizmat ujore, mund te shkaktoje efekte te zgjatura negative ne mjediset ujore
- R52/53** I demshem per organizmat ujore, mund te shkaktoje efekte te zgjatura negative ne mjediset ujore

4.2. Ne mjedisin jo ujqor

- R54** Helmues per floren
- R55** Helmues per faunen
- R56** Helmues per organizmat e tokes
- R57** Helmues per bletet
- R58** Mund te shkaktoje efekte te zgjatyra negative mjedis

4.3. Ne shtresen e ozonit

- R59** I rrezikshem per shtresen e ozonit

FRAZA TIP MBI RREZIQET E VEÇANTA PER NJEREZIT DHE MJEDISIN.

Frazat shtese ne vijim jane percaktuar per te plotesuar frazat e mesiperme. Keto fraza vlejne edhe per PMB-te, qe permbajne si lende vepruese mikroorganizma ose viruse.

1. Fraza tip mbi rreziqe te veçanta

1.1. Rreziqe te veçanta per njerezit (RSH)

- RSH 1** Helmues ne kontakt me syte
- RSH 2** Mund te shkaktoje fotondjeshmeri
- RSH 3** Kontakti me nxehtesine mund te shkaktoje djegie te lekures ose skuqje te syve, kontakti me lengun mund te shkaktoje ngrirje.

1.2. Rreziqe te veçanta per mjedisin (Rse) (nuk ka)

2. Kriteria perdorimi te frazave tip mbi rreziqe te vecanta

2.1. Kriteria perdorimi te frazave relative tip per njeriun

RSh 1

Fraza duhet te perdoret kur nje shqyrtim i irritimit okular ka dhene mes organizmave ne shqyrtim, shenja te qarta te toksicitetit sistemik ose nje mortalitet qe mund te jene atribut i thithjes te lendes vepruese nepermjet membranave mukoze te syrit.

Fraza perdoret edhe nese konstatohen prova toksiciteti sistemik tek njeriu nga kontakti okular.

Ne keto raste specifikohet mbrojtja e syve, siç tregohet ne dispozitat e ketij Aneksi.

RSh 2

Fraza duhet te perdoret kur ekzistojne prova te qarta te rrjedhura nga sisteme eksperimentale ose nga nje ekspozim human i dokumentuar se PMB-ja paraqet efekte fotondjeshmerie.

Fraza perdoret edhe per PMB-te, qe permbajne nje lende vepruese ose nje perberes formulimi, qe paraqesin efekte fotondjeshmerie tek njeriu nese PMB-ja permban perberes te tille fotosensibilizues ne nje perqindje prej 1 % (p/p) ose me te larte.

Ne keto raste duhet te specifikohen masa mbrojtese personale, siç tregohet ne dispozitat e ketij Aneksi.

RSh 3

Fraza duhet te perdoret per PMB-te me formulim te gazte (psh, per bromur metilin).

Ne keto raste duhet te specifikohen masa mbrojtese personale, siç tregohet ne dispozitat e ketij Aneksi.

Ne rastet kur perdoren frazat R34 ose R35, kjo fraze nuk duhet te perdoret.

2.2. Kriteria perdorimi te frazave relative tip per mjedisin.

(nuk ka)

Shtojca (Aneksi) VI

FRAZA RELATIVE NE KESHILLAT E SIGURISE.

Frazat relative ne keshillat per sigurine (frazat S) jane te shenuara ne substancat dhe preparatet e rrezikshme ne perputhje me kriteret e pergjithshme vijuese.

S1 Ruajeni te kyçur

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues, helmues dhe gerryes.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura nese tregetohen ne publik.

S2 Ruajeni larg femijeve

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshme.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per te gjithë substancat dhe preparatet rrezikshme, qe tregetohen ne publik me perjashtim te atyre te klasifikuara si te rrezikshme per ambientin.

S3 Ruajeni ne vende te fresketa

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per: peroxidet organike, substancat dhe preparatet e tjera te rrezikshme me pike vlimi = 40 °C.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per peroxidet organike, perjashtuar rastet nese perdoret fraza S47. e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e tjera te rrezikshme me pike vlimi = 40 °C.

S4 Ruajeni larg qendrave te banimit

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues dhe helmues.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar per substancat dhe preparatet shume helmues dhe helmues kur mendohet te perfshihet fraza S13.

S5 Ruajeni permbajtjen ne ...(lengu i duhur te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet e ngurte qe ndizen ne menyre spontane.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar per substanca dhe preparate te vecante, (psh. Natriumi, Kaliumi ose Fosfori i bardhe).

S6 Ruajeni ne ... (gazi inert te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet e rrezikshme qe duhet te ruhen ne atmosfere inerte.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar per substanca dhe preparate te vecante, (psh. disa perberes metal-organike).

S7 Ruajeni ambalazhin te mbyllur mire

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per: peroxidet organike; substancat dhe preparatet qe mund te clirojne gazra shume helmues, helmues, te demshem ose shume te ndezshem; substancat dhe preparatet qe, ne kontakt me lageshtine,

imitojne gazra shume te ndezshem; substancat dhe preparatet e ngurte lehtesisht te ndezshem.

- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per peroxidet organike; e rekomandueshme per kategorite e tjera te permendura me siper.

S8 Ruajeni ambalazhin nga lageshtia

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet qe mund te reagojne (veprojne) forcerisht (ne menyre te vrullshme) me ujin; per substancat dhe preparatet qe, ne kontakt me ujin, clirojne gazra shume te ndezshem; per substancat dhe preparatet qe, ne kontakt me ujin, clirojne gazra shume helmues ose helmues.
- Kriteret e perdorimit: e kufizuar zakonisht per substancat dhe preparatet e siper permendura, kur kerkohet te forcohen keshillat e dhena sidomos me frazat R14, R15, e R29.

S9 Ruajeni ambalazhin ne amjent te ventiluar mire

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet avullues qe mund te clirojne avuj shume helmues, helmues ose te demshem; per substancat dhe preparatet e lengshem shume ose lehtesisht te ndezshem dhe gazrat shume te ndezshem.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura.

S12 Mos e mbyllni ambalazhin hermetikisht

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet qe, nepermjet clirimit te avujve ose gazrave, mund te shkaktohet plasja e enes (ambalazhit).
- Kriteret e perdorimit: e kufizuar zakonisht per substancat dhe preparatet e siper permendura.

S13 Ruajeni larg ushqimeve, pijeve dhe ushqimeve te blegtorise

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet: shume helmues, helmues dhe te demshem.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme kur substancat dhe preparatet e siper permendura mund te perdoren ne publik.

S14 Ruajeni larg nga ...(materiale e papajtueshme te percaktohen nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per peroxidet organike.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per peroxidet organike. Gjithashtu, mund te jete e dobishme ne raste te vecanta ku incompatibiliteti mund te shkaktoje nje rrezik te vecante.

S15 Ruajeni larg nxehtesise

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet qe mund te shperbehen ose qe mund te reagojne spontanisht nen efektin e nxehtesise.
- Kriteret e perdorimit: e kufizuar zakonisht per substanca dhe preparate te vecanta, psh. monomeret, por jo e perdorshme nese gjenden frazat R2, R3 e/o R5.

S16 Ruajeni larg nga burimet e ndezjes. Mos pini duhan

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet e lengshem ekstremisht ose lehtesisht te ndezshem dhe gazrat ekstremisht te ndezshem.

- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura, por nuk eshte e nevojshme nese jane perdore frazat R2, R3 e/o R5.

S17 Ruajeni larg nga materialet e djegshem

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet qe mund te formojne perzierje eksplozive (shperthyese) ose spontanisht te ndezshem me substanca te djegshme.
- Kriteret e perdorimit: e perdorshme ne raste te vecanta, psh. per te dhene nje spikatje me te madhe te frazave R8 e R9.

S18 Mbjajeni dhe hapeni ambalazhin me kujdes

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet qe mund te prodhojne nje presion te konsiderueshem mbi ambalazhet (enet) e tyre; substancat dhe preparatet qe mund te formojne peroxide eksplozive (shperthyese).
- Kriteret e perdorimit: e kufizuar ne rastet e siper permendura kur ekziston rreziku i demtimeve okulare e/ose kur substancat dhe preparatet mund te perdoren nga publiku.

S20 Gjate punes mos hani dhe mos pini

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues, helmues dhe gerryes.
- Kriteret e perdorimit: e perdorshme ne raste te vecanta (psh. arseniku dhe perberesit me baze arseniku; fluoracetatet) vecanerisht kur produkte te tille mund te perdoren nga publiku.

S21 Gjate punes mos pini duhan

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet qe, ne rast djegjeje, leshojne produkte helmues.
- Kriteret e perdorimit: e perdorshme ne raste te vecanta (psh. perberesit halogjene).

S22 Mos merr me fryme (thith) pluhurin

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjithë substancat dhe preparatet e ngurte te rrezikshem per shendetin.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura ku kane te shenuar frazen R42; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura, qe jane ne forme pluhuri te thithshem me hunde dhe per te cilet nuk njihen rreziqet per shendetin ne rast thithje me hunde.

S23 Mos merr me fryme gazin/tymin/avullin/mjergullen sperkatese (fjala e duhur te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per gjithë substancat dhe preparatet e lengshme ose te gazte te rrezikshem per shendetin.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura ku kane te shenuar frazen R42; e detyrueshme per substancat dhe preparatet qe perdoren me sprucim, qe kane te shenuar frazat S38 ose S51; e rekomandueshme kur kerkohet kujdes nga perdoruesit mbi rreziqet, qe paraqet thithja me hunde.

S24 Evitoni kontaktin me lekuren

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshem per shendetin.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet, qe kane te shenuar frazen R43, perjashtuar nese eshte shenuar edhe fraza S36; e rekomandueshme kur kerkohet kujdes nga perdoruesit mbi rreziqet, qe paraqet kontakti me lekuren i papermendur ne frazat e rrezikut (psh. parestezia).

S25 Evitoni kontaktin me syte

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshem per shendetin.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme kur kerkohet kujdes nga perdoruesit mbi rreziqet qe paraqet kontakti me syte, i papermendur ne frazat e rrezikut (psh. parestezia); e rekomandueshme per substancat dhe preparatet me perdorim te zakonshem, qe kane te shenuar frazat R34, R35, R36 ose R41.

S26 Ne rast kontakti me syte, lajini menjehere me uje te bollshem dhe kerkoni ndihme mjekesore

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per gjithë substancat dhe preparatet gerryes dhe irritante.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet gerryes, qe kane te shenuar frazen R41; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet irritante qe kane te shenuar frazen R36.

S27 Hiqini menjehere te gjitha rrobat e ndotura

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues, helmues dhe gerryes.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet shume helmues me perdorim te zakonshem, qe kane te shenuar frazen R27; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet shume helmues te destinuar per perdorim industrial, qe kane te shenuar frazen R27. Nuk perdoret kjo fraze nese eshte shenuar fraza e sigurise S36; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet helmues, qe kane te shenuar frazen R24 dhe per substancat dhe preparatet gerryes me perdorim te zakonshem.

S28 Mbas kontaktit me lekuren, lajuni menjehere me ...te bollshem (te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues, helmues dhe gerryes.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet gerryes me perdorim te zakonshem.

S29 Mos e hidhni materialin qe tepron ne kanalet kullues

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet e lengshem ekstremisht ose lehtesisht te ndezshem jo te perzieshem me ujine; per substancat dhe preparatet shume helmues dhe helmues; per substancat dhe preparatet e rrezikshem per mjedisin.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet e rrezikshem per mjedisin dhe me perdorim te zakonshem; e rekomandueshme per

substancat dhe preparatet e tjera te siper permendura dhe me perdorim te zakonshem.

S30 Mos hidh kurre uje ne kete produkt

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet, qe reagojne vrullshem ne kontakt me ujin.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar ne raste te vecanta (psh. acidi sulfurik), mund te perdoret, per te dhene informacione me te qarta per frazat R14 ose ne alternativen e R14.

S33 Merrni masa mbrojtese per evitimin e shkarkesave elektrike

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet ekstremisht ose lehtesisht te ndezshem.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e destinuar per perdorim industrial dhe qe nuk thithin lageshti. Praktikisht nuk perdoret per substancat dhe preparatet e hedhura ne treg dhe pergjithesisht per tregetim publik.

S34 Evitoni perplasjet dhe ferkimet

S35 Ky material dhe ambalazhi i tij duhet te asgjesohen ne menyre te sigurt

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjitha substancat dhe preparatet e rrezikshem.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per substancat dhe preparatet, qe kerkojne instruksione te vecanta per te garantuar nje kontroll te sigurte te tyre.

S36 Vishni veshje mbrojtese te pershtatshme

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per peroxidet organike; per substancat dhe preparatet shume helmues, helmues, te demshem dhe gerryes.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet shume helmues dhe gerryes; e detyrueshme per substancat dhe preparatet, qe kane te shenuar frazat R21 ose R24; e detyrueshme per substancat dhe preparatet kancerogjene dhe ato mutagjene e helmuese per riprodhimin: kategoria 3; e detyrueshme per peroxidet organike; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet helmuese nese vlera dermale (me ane te lekures) DL 50 nuk eshte e njohur por, substanca ose preparati mund te shfaqe helmim ne rast kontakti me lekuren; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet per perdorim industrial qe mund te shkaktojne deme ne shendetin ne raste ekspozimi te zgjatur.

S37 Vishni doreza te pershtatshme

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues, helmues, te demshem dhe gerryes; per peroxidet organike; per substancat dhe preparatet irritante me ane te lekures ose qe provokojne ndjeshmeri ne kontakt me lekuren.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet shume helmues dhe gerryes; e detyrueshme per substancat dhe preparatet, qe kane te shenuar frazat R21, R24 ose R43; e detyrueshme per substancat dhe preparatet kancerogjene dhe ato mutagjene e helmuese per riprodhimin: kategoria 3; e detyrueshme per peroxidet organike; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet helmuese nese vlera dermale (me ane te lekures) DL 50 nuk eshte e njohur por, substanca ose preparati mund te jete helmues ne kontakt me lekuren; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet irritante ne kontakt me lekuren.

S38 Ne rast ventilimi te pamjaftueshem, perdorni paisje te pershtatshme per frymemarrjen

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues ose helmues.

- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar ne raste te veçanta te perdorimit te substancave dhe preparateve shume helmues ose helmues ne industri apo bujqesi.

S39 Vishni paisje mbrojtese per syte/fytyren

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per peroxidet organike; per substancat dhe preparatet gerryes, perfshire irritantet qe gjenerojne rrezikun e plageve te renda te syve; per substancat dhe preparatet shume helmues ose helmues.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet, qe kane te shenuar frazat R34,R35 ose R41; e detyrueshme per peroxidet organike; e rekomandueshme kur kerkohet kujdes per perdoruesit mbi rreziqet qe sjell kontakti me syte, te papermendura ne frazat e rrezikut te shenuara; zakonisht e kufizuar ne raste te vecanta per substanca dhe preparate shume helmues ose helmues, kur egziston nje rrezik sperkatjeje (sterpikjeje) si dhe substanca dhe preparate te tilla mund te absorbohen lehtesisht nga lekura.

S40 Per te pastruar dyshemene dhe gjithë objektet e ndotura me kete material perdorni ... (te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshem.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar per substancat dhe preparatet e rrezikshem, per te cilet uji nuk konsiderohet leng shplarje (psh. nese eshte e nevojshme absorbimi me produkte pluhur, tretja me tretes, etj.) dhe, nese eshte e rendesishme per motive shendeti e/ose sigurie, me shenuar nje keshille ne etikete.

S41 Ne rast zjarri dhe/ose shperthimi mos merrni me fryme tymin

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet qe, ne fazen e djegies, clirojne gazra shume helmues ose helmues.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar ne raste te veçanta.

S42 Gjate fumigimit/sperkatjes perdorni paisje te pershtatshme per frymemarrjen (fjala e duhur te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet e destinuara ne perdorimet me fumigim ose eperkatje, por qe mund te demtojne shendetin dhe sigurine e perdoruesit nese nuk pershtaten kerkesat paraprake.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar ne raste te veçanta.

S43 Ne rast zjarri perdorni ... (percaktoni tipin e sakte te paisjes kunder zjarrit. Nese uji rrit rrezikun shtoni: Te mos perdoret uje.

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet ekstremisht, lehtesisht te ndezshem ose te ndezshem.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet qe, ne kontakt me ujin ose me ajrin e lagesht, prodhojne gazra ekstremisht te ndezshem; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet ekstremisht, lehtesisht te ndezshem ose te ndezshem, veçanerisht kur jane perzierje me uje.

S44 Nese nuk ndjeheni mire, kerkoni menjehere ndihme mjekesore. Nese eshte e mundur, tregojini mjekut etiketen

S45 Ne rast aksidenti ose nese nuk ndjeheni mire, kerkoni menjehere ndihme mjekesore. Nese eshte e mundur, tregojini mjekut etiketen

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues; per substancat dhe preparatet helmues dhe gerryes; per substancat dhe preparatet, qe provokojne ndjeshmeri ne kontakt me lekuren.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura.

S46 Nese preparati eshte gellitur, kerkoni menjehere ndihme mjekesore dhe tregojini mjekut ambalazhin ose etiketen

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjitha substancat dhe preparatet e rrezikshme, te ndryshme nga ata qe jane shume helmues, helmues, gerryes ose te rrezikshem per mjedisin.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per te gjitha substancat dhe preparatet e siper permendura, qe mund te perdoren nga publiku, perjashtuar nese nuk ka aresye te kete rrezik gellitjeje, ne veçanti nga femijet.

S47 Te ruhet ne temperature jo me te larte se...⁰ C (te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet, qe behen te paqendrueshme ne nje temperature te caktuar.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar ne raste te veçanta (psh. disa peroxide organike).

S48 Ruajeni te lagur me ... (materiali i duhur te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet qe, nese lihen ne gjendje te thate, mund te behen shume te ndjeshme ndaj shkendijave, ferkimeve ose perplasjeve.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar ne raste te veçanta (psh. nitroceluloza).

S49 Te ruhet vetem ne ambalazhin origjinal

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet e ndjeshme ndaj dekompozimit katalitik.
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar ne substancat dhe preparatet mesiperme (psh. disa peroxide organike).

S50 Mos e perzieni me ... (te propozohet nga prodhuesi)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet, qe mund te reagojne me produktin e specifikuar duke dhene gazra shume helmues ose helmues; peroxidet organike.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per disa peroxide, qe mund te reagojne vrullshem me pershpejtuesit ose nxitesit; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura, qe mund te perdoren nga publiku, kur paraqitet nje alternative me e mire e R31 ose R32.

S51 Te perdoret vetem ne hapshire te ventiluar mire

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet, qe mund ose qe jane te destinuara te clirojne nxehtesi, pluhur, sperkatje, tym, mjegull, etj., qe gjenerojne rreziqe te lekures ose ndezjeje ose shperthimi.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme kur perdorimi i frazes S38 nuk eshte e pershtatshme; gjithashtu, eshte e rendesishme kur substanca dhe preparate te tilla mund te perdoren nga publiku.

S52 Nuk rekomandohet per perdordorim te brendshem ne hapesira te medha

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues, helmues dhe te demshem, qe jane te avullueshem.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme kur ekspozimi i zgjatur ndaj ketyre substancave dhe preparateve mund te provokoje deme ne shendetin si pasoje e

avullimit te tyre ne siperfaqet e trajtuara te ambjenteve publike ose pergjithesisht ne ambjente te mbyllura ku ka prani njerezish.

S53 Evito ekspozimin; merr instruksion te veçante para perdorimit

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet, qe jane kancerogjene, mutagjene dhe/ose helmues per riprodhimin.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet mesiperme, ku eshte shenuar te pakten nje prej frazave vijuese: R45, R46, R49, R60 ose R61.

S56 Asgjesojeni kete material dhe ambalazhin e tij ne pikat e grumbullimit te mbetjeve te demshme ose te veçanta

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshme.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per te gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshme, qe mund te jene perdore nga publiku dhe qe kerkojne metoda te veçanta te asgjesimit.

S57 Perdor kontenitor (ambalazh) te pershtatshem per te menjanuar ndotjen e mjedisit

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjithë substancat dhe preparatet me germen "N".
- Kriteret e perdorimit: zakonisht e kufizuar per substancat dhe preparatet jo ne tregtine publike.

S59 Kerko informacione tek prodhuesi ose tregtari per rekuperim/riciklim

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshme.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet e rrezikshme per shtresen e ozonit; e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e tjera, per te cilat rekomandohet rikuperim ose riciklim.

S60 Ky material dhe ambalazhi i tij duhet te asgjesohen si mbetje te demshme

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshme.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per substancat dhe preparatet, qe nuk mund te perdoren nga publiku, te cilave nuk u atribuohet fraza S35.

S61 Evitoni shperndarjen ne ambient. Referojuni instruksioneve te veçanta/Fletes me te dhenat per sigurine

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per te gjithë substancat dhe preparatet e rrezikshem per mjedisin.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per substancat dhe preparatet, qe nuk mund te perdoren nga publiku, te cilave nuk u atribuohet fraza S35.

S62 Nese gelltitet, mos shkaktoni te vjella; kerkoni menjehere ndihme mjekesore dhe tregojini mjekut ambalazhin ose etiketen

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet te klasifikuara te demshme dhe me frazen R65.
- Kriteret e perdorimit: jo e aplikueshme per substancat dhe preparatet e hedhura ne treg me bomba te vogla; e detyrueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura nese tregtohen ne publik ose pergjithesisht me perdorim te zakonshem, perveç kur jane te detyrueshme frazat S45 ose S46; e rekomandueshme per

substancat dhe preparatet e siper permendura nese perdoren ne industri, perveç kur jane te detyrueshme frazat S45 ose S46.

S63 Ne rast aksidenti me ane te thithjes me frymemarrje: dergoje te demtuarin ne ambient te hapur dhe lere te pushoje.

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet shume helmues dhe helmues (gazra, avuj, pjeseza, lengje te avullueshem); per substancat dhe preparatet, qe provokojne ndjeshmeri te rrugeve te frymemarrjes.
- Kriteret e perdorimit: e detyrueshme per substancat dhe preparatet, qe kane te shenuar frazat R26, R23 ose R24 dhe, qe perdoren zakonisht ne menyre te tille qe te jene rastesisht (aksidentalisht) te thithshem me frymemarrje.

S64 Ne rast gellitje, shplaje gojen me uje (vetem nese i demtuari eshte koshient)

- Fusha e perdorimit: e aplikueshme per substancat dhe preparatet gerryes ose irritante.
- Kriteret e perdorimit: e rekomandueshme per substancat dhe preparatet e siper permendura me perdorim te zakonshem dhe kur trajtimi i siper permendur eshte i mundshem.

KOMBINIME TE FRAZAVE TE SIGURISE.

S1/2	Mbajeni te kyçur dhe larg femijeve
S3/7	Ruajeni ambalazhin te mbyllur mire dhe ne vende te fresketa
S3/9/14	Ruajeni ne vende te fresketa, te ventiluara mire dhe larg nga... (materiale e papajtueshme te percaktohen nga prodhuesi)
S3/9/14/49	Ruajeni vetem ne ambalazhin origjinal, ne vende te fresketa, te ventiluara mire dhe larg nga...(materiale e papajtueshme te percaktohen nga prodhuesi)
S3/9/49	Ruajeni vetem ne ambalazhin origjinal, ne vende te fresketa dhe te ventiluara mire
S3/14	Ruajeni ne vende te fresketa dhe larg nga...(materiale e papajtueshme te percaktohen nga prodhuesi)
S7/8	Ruajeni ambalazhin te mbyllur mire dhe larg nga lageshtia
S7/9	Ruajeni ambalazhin te mbyllur mire dhe ne vende te ventiluara
S7/47	Ruajeni ambalazhin te mbyllur mire dhe temperature jo me te larte se ... ° C (te propozohet nga prodhuesi)
S20/21	Gjate punes mos hani dhe mos pini lengje ose duhan
S24/25	Evitoni kontaktin me lekuren dhe syte
S29/56	Mos e hidhni materialin, qe tepron ne kanalet kullues; asgjesojeni kete material dhe ambalazhin e tij ne pikat e grumbullimit te mbetjeve te demshme ose te veçanta
S36/37	Vishni veshje mbrojtese dhe doreza te pershtatshme
S36/37/39	Vishni veshje mbrojtese te pershtatshme, doreza dhe paisje mbrojtese per syte/fytyren
S36/39	Vishni veshje mbrojtese te pershtatshme dhe paisje mbrojtese per syte/fytyren
S37/39	Vishni doreza dhe paisje mbrojtese te pershtatshme per syte/fytyren
S47/49	Ruajeni vetem ne ambalazh origjinal dhe ne temperature jo me te larte se ... ° C (te propozohet nga prodhuesi)

FRAZA RELATIVE TIP TE SIGURISE PER NJEREZIT DHE MJEDISIN

Frazat shtese ne vijim jane percaktuar per te plotesuar frazat e mesiperme.

Keto fraza vlejne edhe per PMB-te, qe permbajne si lende vepruese mikroorganizma ose viruse.

1. Dispozita te pergjithshme

Te gjitha PMB-te duhet te kene ne etikete frazen vijuese, te plotesuar, kur eshte e nevojshme, me tekstin mes kllapave.

SP 1 Mos ndotni ujin me produktin ose ambalazhin e tij. {Mos pastro mjetin e aplikimit ne afersi te ujrave siperfaqesore. Shmang ndotjen nepermjet sistemeve te kullimit te ujrave}.

2. Siguri specifike

2.1. Siguri specifike per operatoret (perdoruesit) SPo

Dispozita te pergjithshme

1. Duhet te stabilizohet nje pajisje e pershtatshme per mbrojtjen personale te operatoreve dhe te pershkruhen dispozitat specifike (psh, tuta ose kominoshe, perparese, doreza, çorape te forta, çizme gome, maske fytyre, syze mbrojtese, helmete mbrojtese, kapuç ose respirator specifik).

2. Duhet gjithashtu te caktohen detyrat specifike, qe kerkojne nje pajisje te veçante mbrojtese per perzierjen, ngarkimin dhe manipulimin e PMB-se te paholluar.

3. Duhet te shtojne specifika relative ne kontrollet teknike, si psh:

- duhet te perdoret nje sistem transferimi i kallajisur per te trasferuar PMB-ne nga ambalazhi tek serbatori i mjegullimit (aerosolit),
- operatori duhet te punoje ne nje kabine te mbyllur [me sistem kondicionimi te ajrit/filtrit ajrit] gjate operacioneve te mjegullimit,
- kontrollet teknike mund te zevendesojne pajisjen mbrojtese personale nese ofrojne nje nivel mbrojtjeje te barabarte ose me te larte se ajo.

Dispozita specifike

Spo 1 Pas kontaktit me lekuren, pastro produktin me nje cohe te thate dhe pastaj laje me uje te bollshem.

Spo 2 Laji gjitha pajisjet mbrojtese pas punes (perdorimit)

Spo 3 Pas fillimit te ndezjes, mos thith tymin dhe largoju menjehere nga zona e trajtuar.

Spo 4 Ambalazhi duhet te hapet jashte dhe ne mot te thate.

Spo 5 Ajros {shume/per nje zgjatje te percaktuar/deri ne tharrjen e sperkatjes} zonat e serrave te trajtuara para hyrjes ne to.

2.2. Siguri per mjedisin (SPe).

- SPe 1** Per te mbrojtur {ujrat nentokesore/organizmat e tokes} mos perdor kete produkt ose produkte te tjere (specifiko lenden vepruese ose dozen e saj, sipas rastit) me teper se ... (trego zgjatjen ose frekuencen).
- SPe 2** Per te mbrojtur {ujrat nentokesore/organizmat ujore} mos trajto ne toke (trego tipin e tokes ose situaten).
- SPe 3** Per te mbrojtur {organizmat ujore/insektet/bimet/artropodet e dobishem} respekto nje zone (fasho) sigurie te patrajtuar prej ... (sakteso distancen) nga ... {zona e pakultivuar/trupa ujore siperfaqesore}.
- SPe 4** Per te mbrojtur {organizmat ujore/bimet} mos trajto mbi siperfaqe te padepertueshme bitumi, cimentoje, hekuri, binare hekurudhore dhe ne raste te tjera me rrezik te larte rrjedhje siperfaqesore.
- SPe 5** Per te mbrojtur {zogjte/gjitaret e eger} produkti duhet te lidhet plotesisht me token, sigurohu qe produkti te jete lidhur plotesisht ne fund te brazdes.
- SPe 6** Per te mbrojtur {zogjte/gjitaret e eger} rikupero produktin e derdhur aksidentalisht.
- SPe 7** Mos apliko gjate periudhes se riprodhimit te zogjve.
- SPe 8** I rrezikshem per bleten. /Per te mbrojtur bleten dhe insekte te tjere pjalmues, mos apliko ne kulturat gjate lulezimit. /Mos perdor produktin kur bleta eshte ne aktivitet. /Largo ose mbulo kosheret e bletes gjate trajtimit dhe per ... (trego periudhen) pas trajtimit. /Mos trajto ne prani te bimeve te keqia ne lulezim. /Elimino bimet e keqia para lulezimit. /Mos trajto para ... (trego periudhen).

2.3. Siguri, qe duhen marre ne konsiderate ne kuader te praktikave te mira bujqesore (SPa).

- SPa 1** Per te menjanuar shfaqjen e rezistences mos perdor kete produkt ose produkte te tjere (trego lenden vepruese ose dozen e saj, sipas rastit) me teper se ... (numri i trajtimeve ose zgjatja).

2.4. Siguri specifike per rodenticidet (SPr)

- SPr 1** Eshkat duhet te vendosen ne menyre te tille qe te minimizojne rrezikun e gellititjes nga kafshe te tjera. Fikso eshkat qe te mos largohen nga minjte.
- SPr 2** Gjate trajtimit, zona te jete e vijeuar qarte. Rreziku i helmimit (paresor ose dytesor) qe vjen nga atikoagulantet duhet te pasqyrohet se bashku me antidotin relativ.
- SPr 3** Minjte e ngordhur duhet te hiqen vazhdimisht nga zona e trajtuar gjate gjithë periudhes, dhe ata nuk duhet te hidhen ne vendet e grumbullimit te mbeturinave ose shkarkimeve te ndryshme.

3. Kriteria perdorimi te frazave tip per perkujdesjet (sigurite) specifike.

3.1. Hyrje

Ne pergjithesi PMB-te regjistrohen vetem per perdorime te specifikuara mbi bazen e nje vleresimi sipas parimeve uniforme te stabilizuara ne Aneksin VII, bashkelidhur ketij vendimi. Sigurite specifike duhet te reflektojne rezultatet e vleresimeve te tilla te kryera mbi bazen e parimeve uniforme dhe do te duhet te perdoren vecanerisht ne rastet kur masat limituese te rreziqeve jane te nevojshme per te menjanuar efektet e papranueshme.

3.2. Kritere perdorimi te frazave tip relative per sigurine e operatoreve.

SPo 1

Fraza duhet te perdoret per PMB-te me permbajtje lendesh, qe mund te reagojne vrullshem ne kontakt me ujin, si kriperat e cianurit ose fosfuri i aluminit.

SPo 2

Perdorimi i frazes eshte i keshillueshem kur veshja mbrojtese eshte e nevojshme per te mbrojtur operatoret. Eshte e detyrueshme per te gjitha PMB-te e klasifikuara T ose T+.

SPo 3

Fraza duhet te perdoret per PMB-te, qe perdoren per fumigim nese perdorimi i maskes respiratore nuk justifikohet.

SPo 4

Fraza duhet te perdoret per PMB-te me permbajtje te lendeve vepruese, qe mund te veprojne vrullshem ne kontakt me ujin ose lageshtine e ajrit, si fosfuri i aluminit, ose qe mund te shkaktojne nje djegje spontane, si ditiocarbamatet (alchilene-bis). Fraza mund te perdoret edhe per PMB-te avullues, te klasifikuar R20, R23 ose R26. Gjykimi i eksperteve duhet te merret ne konsiderate per raste te veçanta, per te vleresuar nese vetite e PMB-se dhe te ambalazhit jane te tilla per te shkaktuar deme per operatoret.

SPo 5

Fraza mund te perdoret per PMB-te, qe perdoren ne serre ose ne vende te tjera te mbyllura, si psh. magazinat.

3.3. Kritere perdorimi te frazave tip per sigurine e mjedisit.

SPe 1

Fraza duhet te perdoret per PMB-te, per te cilet nje vleresim ne perputhje me parimet uniforme evidenton qe, per nje ose me shume te perdorimeve te parashikuara, jane te nevojshme masa kufizuese te rreziqeve per te menjanuar nje akumulim ne toke, efekte negative tek krimbat e tokes ose tek organizmat e tjere tokesore ose mbi mikrofloren e tokes dhe/ose ndotjen e ujerave nentokesore.

SPe 2

Fraza mund te perdoret si mase kufizuese e rreziqeve per te menjanuar ndotjet potenciale te ujerave nentokesore ose te ujrave siperfaqesore ne kushte pakujdesie (psh, te lidhur me tiopin e tokes ose tipologjine ose per tokat e drenuara), ne rast se nje vleresim sipas parimeve uniforme evidenton qe, per nje ose me shume prej perdorimeve te dezinjuara, jane te nevojshme masa kufizuese te rreziqeve per te menjanuar efektet e papranueshme.

SPe 3

Fraza duhet te perdoret per te mbrojtur bime dhe artropode, qe nuk jane objekt trajtimi dhe/ose organizma ujore nese nje vleresim sipas parimeve uniforme evidenton qe, per nje ose me shume prej perdorimeve te parashikuara, jane te nevojshme masa kufizuese te rreziqeve per te menjanuar efektet e papranueshme.

SPe 4

Ne funksion te menyres se perdorimit te PMB-se, mund te perdoret fraza per te limituar rreziket e rrjedhjeve siperfaqesore ne synimin e mbrojtjes se organizmave ujore ose bimet, qe nuk jane objekt trajtimi.

SPe 5

Fraza duhet te perdoret per PMB-te granulare ose pellets, qe shperndahen ne toke, per te mbrojtur zogjte dhe gjitaret e eger.

SPe 6

Fraza duhet te perdoret per PMB-te granulare ose pellets me synimin per te menjanuar ngrenien nga zogjte ose gjitaret e eger. Eshte e keshillueshme per te gjitha PMB-te e ngurte, qe perdoren pa hollim.

SPe 7

Fraza duhet te perdoret nese nje vleresim sipas parimeve uniforme evidenton qe, per nje ose me shume prej perdorimeve te parashikuara, jane te nevojshme masa kufizuese te rreziqeve.

SPe 8

Fraza duhet te perdoret per PMB-te, per te cilet nje vleresim sipas parimeve uniforme evidenton qe, per nje ose me shume prej perdorimeve te parashikuara, duhet te perdoren masa kufizuese te rreziqeve per te mbrojtur bletet dhe insekte te tjera pjalmuese. Ne funksion te menyres se perdorimit te PMB-se dhe mbi bazen e dispozitave te tjera rregulluese, mund te zgjidhet formulimi i duhur per te limituar rreziket relative ndaj bleteve dhe insekteve te tjera pjalmuese.

3.4. Kriteria perdorimi te frazave tip per sigurine ne praktiken e mire bujqesore.

SPa 1

Fraza duhet te perdoret kur nje shtrengim i tille lind nevojten per te limituar rrezikun e shfaqjes se rrezistences.

3.5. Kriteria detyrimesh te frazave tip per sigurine relative specifike ndaj rodenticideve.

SPr 1

Per te siguruar respektimin e rregullit nga ana e operatoreve fraza duhet te dallohet mbi etiketen, ne menyre qe nje perdorim jo i pranuar te perjashtohet sa te jete e mundur.

SPr 2

Fraza duhet te dallohet mbi etiketen, ne menyre qe te shmanget sa te jete e mundur nje helmim aksidental.

SPr 3

Per te evituar helmimin sekondar te kafsheve, fraza duhet te perdoret per te gjitha rodenticidet me permbajtje te lendeve vepruese antikoagulante.